

Motion till riksdagen

1987/88:L7

av Birgitta Hambræus (c)

med anledning av prop. 1987/88:139 om höjning av vissa ansvarsbelopp vid atom- och trafikskador

När riksdagen på 50-talet beslöt att satsa på kärnkraft, utgick man från att den skulle bli en mycket billig energikälla och att alla säkerhetsproblem skulle lösas. Dessa förväntningar har inte infriats. Försäkringsfrågorna togs på 60-talet upp internationellt och resulterade i den s. k. Pariskonventionen, där staten täcker en viss del av kostnaderna för skador vid en olycka. Internationella överenskommelser om solidariskt ansvar länderna emellan har träffats därutöver. Innehavaren av atomanläggningen behöver bara bära en mindre del av den ekonomiska risken. Regeringen föreslår nu att innehavaren skall ansvara för 800 milj. kr. mot 500 miljoner i gällande lag.

Tjernobylolyckan kostade enligt uppgift från sovjetiska myndigheter 80 miljarder kronor. Bara några procent av härden spreds i atmosfären och genom explosionen lyftes det radioaktiva molnet så högt att närområdena klarade sig förhållandevis bra. Ändå blev kostnaderna alltså 80 miljarder kronor. Denna kostnad står inte i rimlig proportion till atomanläggningsinnehavarens ekonomiska ansvar enligt propositionens förslag.

Det finns nu några decenniers erfarenhet av kärnkraftverk i drift i världen. Enligt uppgift från generaldirektör Gunnar Bengtsson, SSI, förväntar man sig nu en olycka i Tjernobyls storleksordning varje decennium någonstans i världen. Risken för sådana olyckor ansågs i 70-talets utredningar så liten att den var försumbar. Glidningen i uppfattning är lika anmärkningsvärd som opåtalad!

Alla svenska reaktorer kommer att under 1988 vara försedda med anordningar som syftar till att ta emot det radioaktiva utsläppet vid en härdsmalta bl. a. den s. k. FILTRA-anläggningen vid Barsebäck. Därigenom beräknas sannolikheten för att omgivningen skadas vid en stor olycka ha reducerats betydligt.

Det kan emellertid tänkas förlopp där FILTRA-anläggningarna inte hjälper. Om skalventilerna skadas så att de inte stänger och vattennivån sjunker så att härden torrlägs och smälter, kan inte FILTRA fånga upp det radioaktiva utsläppet. Om det blir fler tubbrott på ånggeneratorerna samtidigt och inte bara på enstaka i taget som vid Ringhals, kan man mista kontrollen över det radioaktiva läckaget. Den joniserande strålningen är en påfrestning på metaller och på elutrustningen. Östtyska och bulgariska ryskbyggda reaktorer har försprödade reaktortankar. Men också Oskarshamnsverket har svårtolkade försprödningssymtom. Vid ett snabbt tank-

brott hjälper inga FILTRA-anläggningar. Vid de olyckor och olyckstillbud som hittills orsakat utsläpp har den mänskliga faktorn varit utslagsgivande. Även om FILTRA-anläggningen fungerar och fylls med radioaktivt material, kommer det att bli ett svårt problem att ta hand om detta, eftersom det inte kan hållas inestängt där någon längre tid.

Svenska utredningar efter Tjernobyl har kommit fram till att risken för en stor olycka vid våra reaktorer inte behöver anses större än innan erfarenheterna från Tjernobyl. Jag delar inte denna uppfattning. FILTRA-anläggningarna anses ha minskat risken ytterligare. Det borde med detta synsätt nu inte vara några svårigheter att lägga hela ansvaret på innehavarna av atomanläggningar, liksom detta redan åvilar t. ex. den kemiska industrin.

Ett strikt, obegränsat skadeståndsansvar bör införas, oberoende av hur man bedömer storleken av risken för stora olyckor. En verksamhet som inte kan bära sina egna försäkringskostnader bör inte få förekomma.

Regeringen bör även verka internationellt för att nya konventioner om fullt skadeståndsansvar utarbetas för världens reaktorinnehavare.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om strikt, obegränsat skadeståndsansvar för innehavare av atomreaktorer.

Stockholm den 5 april 1988

Birgitta Hambraeus (c)